

ЄВРОПЕЙСЬКА ПІДТРИМКА УКРАЇНИ У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ ІНФРАСТРУКТУРИ

EUROPEAN SUPPORT FOR UKRAINE IN THE POST-WAR RESTORATION OF INFRASTRUCTURE

Анотація. Досліджено окремі аспекти та потенційні можливості реалізації нової Програми «Відновлення України», затвердженої Європейською комісією. Наголошено, що дана програма стане новим юридичним інструментом підтримки Європейським Союзом плану реконструкції шляхом поєднання грантів і позик і буде закладена в бюджет ЄС.

Abstract. Some aspects and potential opportunities for the implementation of the new Program for the Recovery of Ukraine, approved by the European Commission, have been studied. It was emphasized that this program will become a new legal instrument for the European Union to support the reconstruction plan through a combination of grants and loans and will be included in the EU budget.

Внаслідок повномасштабного російського вторгнення, вперше за свою незалежність Україна стикнулася з викликами і загрозами екзистенціального характеру. В Україні Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженого Законом України № 2102-IX від 24 лютого 2022 року «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» введено воєнний стан [1].

Україна продовжує нести величезні втрати економічного потенціалу, назріває важка бюджетна криза, багатократно зростають ризики і загрози фінансовій системі держави. Термінові заходи для утримання фінансової системи в умовах продовження бойових дій не діють точково, а не системно, а суттєве зростання зовнішніх запозичень для подолання поточних наслідків війни, які хоча і надаються на фінансово вигідних умовах, але чинитиме суттєвий борговий тиск в середньостроковій перспективі.

На сьогодні цілком очевидно, що практично неможливо точно визначати конкретні терміни, необхідні обсяги витрат ресурсів, масштаби відновлень і повоєнних реконструкцій, навіть не враховуючи таких складових як втрату економічних міжгалузевих зв'язків, логістичних маршрутів, інвестиційного потенціалу, без проведення більш-менш адекватних оцінок нанесених країні збитків за всіма можливими напрямками.

Проведення масштабного повоєнного аудиту завданих країні втрат видаватиметься ще більш складним, враховуючи фактичну відсутність такої практики оцінок в Україні в умовах ведення сучасного типу війни. Хоча попередні оцінки, опосередковані підрахунки збитків та

локальні відновлювальні роботи вже ведуться від самого початку збройної агресії Росії, а законодавчі основи продовжують закладатись, можна стверджувати, що для системної організації цих процесів у найближчій повоєнній перспективі має бути сформоване цілісне законодавче та нормативно-правове підґрунтя, що потребує відповідного наукового супроводження.

Широка і всебічна підтримка Європейським Союзом України як у терміновому фінансуванні, військових і цивільних поставках відповідних товарів, продуктів і матеріалів, так і підтримка розробки нормативно-правового регулювання для участі у повоєнному відновленні, має найбільш системний характер.

Відданість ЄС підтримці України є давньою і плідною на результати. ЄС надав Україні значну фінансову допомогу, яка за період з 2014 до 2021 року становить 1,7 млрд євро грантів у рамках Європейського договору про добросусідство, 5,6 млрд євро за п'ятьма програмами макрофінансової допомоги у вигляді кредитів, 194 млн євро гуманітарної допомоги та 355 млн євро від зовнішньополітичних інструментів. ЄС надає підтримку Україні у розробці політики та всебічних реформ, зі значною участю держав-членів, відповідно до підходу «Команда Європи». Серед флагманських програм - децентралізація, реформа державного управління та боротьба з корупцією.

Від початку російської агресії ЄС значно активізував свою підтримку, мобілізувавши близько 4,1 млрд євро для загальної економічної, соціальної та фінансової стійкості України у вигляді надзвичайної макрофінансової допомоги, бюджетної підтримки, екстреної допомоги, реагування на кризи та гуманітарної допомоги. Заходи військової допомоги також були надані в рамках Європейського фонду миру на суму 1,5 млрд євро, які будуть використані для відшкодування державам-членам належної військової підтримки Україні, і наразі триває залучення додаткових 500 млн євро [2].

Війна призвела до краху податкових, експортних та інших доходів, ускладненого широкомасштабним незаконним привласненням майна та експортних товарів, у тому числі в аграрному секторі, тоді як основні витрати стрімко зросли. МВФ оцінив розрив платіжного балансу в Україні до червня 2022 року приблизно в 14,3 млрд євро (15 млрд дол США).

Вирішення проблеми значної короткострокової фінансової допомоги Україні для підтримки базових послуг, задоволення гуманітарних потреб та налагодження найважливішої зруйнованої інфраструктури, вимагає спільних міжнародних зусиль, у яких Союз буде готовий відіграти свою роль. Тому Комісія передбачає надання Україні у 2022 році додаткової макрофінансової допомоги у вигляді кредитів на суму до 9 мільярдів євро, яка буде доповнена підтримкою інших двосторонніх та багатосторонніх міжнародних партнерів. Завдяки гарантії з бюджету Союзу, вона буде виплачуватися траншами з тривалим терміном погашення і з пільговими процентними ставками. Для того, щоб це стало можливим, держави-члени повинні домовитися про надання додаткових гарантій. Разом з грантовою підтримкою з бюджету ЄС для субсидування відповідних відсоткових виплат, це забезпечить Україні злагодженої і вигідну пільгову підтримку.

Щоб відновити країну після війни, створити основи вільної і процвітаючої країни, орієнтованої на європейські цінності, міцно інтегрованої у європейську і світову економіку, а

також підтримати її на європейському шляху, будуть необхідні великі глобальні фінансові зусилля. Поки російська агресія триває, важко оцінити загальні потреби ресурсів для відновлення України. Тим не менше, важливо вже зараз спроектувати основні конструктивні елементи цих міжнародних зусиль. Підтримка повинна мати середньо- та довгострокову перспективу.

Зусилля з відбудови мають бути очолені українською владою у тісному партнерстві з Європейським Союзом та іншими ключовими партнерами - «Великою сімкою» і партнерами «Великої двадцятки», а також з міжнародними фінансовими установами та міжнародними організаціями. Партнерські відносини між містами й регіонами ЄС та містами й регіонами в Україні суттєво розширяють можливості і прискорять відбудову [2].

Міжнародна координаційна «Платформа відбудови України», спільно очолювана Комісією, яка представляє ЄС, та українським урядом, працюватиме як всеосяжний орган стратегічного управління, відповідальний за підтримку плану відбудови, складеного та реалізованого Україною за підтримки адміністративного потенціалу та технічної допомоги ЄС. Ця платформа об'єднає партнерів і організації, які надають допомогу, включно з державами-членами ЄС, інших двосторонніх і багатосторонніх партнерів та міжнародні фінансові інститути. Український парламент і Європейський парламент братимуть участь в якості спостерігачів.

Затверджений цією платформою план відбудови «RebuildUkraine» («Відновлення України»), заснований на оцінці потреб, стане основою для ЄС та ін. партнерів у визначенні пріоритетних напрямків, обраних для фінансування, та конкретних проектів. Платформа координуватиме джерела фінансування та їхнє призначення для оптимізації використання, а також відстежуватиме поступ у реалізації плану [2].

Комісія пропонує створити фонд «RebuildUkraine» для підтримки плану реконструкції як основний правовий інструмент підтримки з боку ЄС, шляхом поєднання грантів і кредитів. Він буде вбудований в бюджет ЄС, тим самим забезпечуючи прозорість, підзвітність і належне фінансове управління цією ініціативою, з чітким зв'язком з інвестиціями та реформами. Він спиратиметься на досвід ЄС в рамках Програми відновлення та стійкості, але буде адаптований до безпрецедентних викликів відбудови України та підтримки її на європейському шляху. Сам Фонд матиме особливу структуру управління, яка забезпечуватиме повну власність з боку України.

Значний наголос буде зроблено на реформах у галузі верховенства права та боротьби з корупцією, а інвестиції, приведені у відповідність до кліматичної, екологічної і цифрової політики та стандартів ЄС, допоможуть Україні відновитися після російського вторгнення і сприятимуть посиленню стійкості у майбутньому. Непередбачені потреби, породжені війною в Європі, помітно виходять за межі наявних фінансових ресурсів у нинішніх багаторічних фінансових рамках.

Тому необхідно буде відшукати нові джерела фінансування. Запропонована архітектура є достатньо гнучкою для визначення таких нових джерел фінансування. Додаткові гранти, які будуть надані Україні, можуть бути профінансовані або додатковими внесками з боку

держав-членів (і третіх країн, якщо вони забажають це зробити) до Програми та існуючих програм Союзу (користуючись, таким чином, фінансовими механізмами та гарантіями для належного використання коштів), або шляхом цільового перегляду багаторічної фінансової бази. Ці джерела також могли б фінансувати кредити, які будуть надані Україні у рамках Програми. Однак, враховуючи масштаби кредитів, які, ймовірно, будуть потрібні, передбачено можливості залучення коштів для кредитів від імені ЄС або з національними гарантіями від держав-членів [2].

Програма «Відновлення України» стане основним юридичним інструментом підтримки Європейським Союзом плану реконструкції шляхом поєднання грантів і позик. Вона буде закладена в бюджет ЄС, забезпечуючи тим самим прозорість, підзвітність та надійне фінансове управління цією ініціативою.

Відбудова включає усі галузі, кожна з яких має свою специфіку, тому завдання інфраструктури – забезпечити комплексні рішення для транспортного сполучення та високої мобільності. Наразі можна виділити наступні основні напрямки реконструкції:

- відбудова країни, зокрема інфраструктури, медичних установ, житла та шкіл, а також цифрової та енергетичної галузі відповідно до європейських стандартів;
- продовження процесу модернізації держави та її інституцій для забезпечення належного врядування та поваги до верховенства права шляхом надання підтримки адміністративного потенціалу та технічної допомоги, у тому числі на регіональному та місцевому рівнях;
- реалізація порядку денного з метою поглиблення економічної та соціальної інтеграції України до ЄС;
- відновлення економіки України, сприяючи сталій та інклюзивній економічній конкурентоспроможності, сталій торгівлі та розвитку приватного сектору, водночас сприяючи «зеленому» переходу країни та цифровізації [3].

Слід вважати, що в середньостроковій перспективі більшою мірою здатність України ефективно функціонувати в рамках міжнародного фінансового співробітництва та виконувати свої міжнародні фінансові зобов'язання, а також забезпечити швидке повсякденне відновлення економічного, інфраструктурного, гуманітарного потенціалу, може бути забезпечена фактично лише за допомогою ефективного співробітництва з міжнародними партнерами. Ключовим фокусом для нової української економіки стануть економічна свобода та створення кращих умов для ведення бізнесу, залучення інвестицій, діджиталізація. Така ситуація потребуватиме в тому числі належного законодавчого врегулювання з метою забезпечення належного, ефективного, цільового, підконтрольного використання залучених за новими та вдосконаленими механізмами екстрених фінансових ресурсів.

Література

1. Указ Президента України №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>

2.Ukraine: Commission presents plans for the Union's immediate response to address Ukraine's financing gap and the longer-term reconstruction. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_3121

3.Європа підтримає Україну у післявоєнному відновленні інфраструктури. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/yeuropa-pidtrimaye-ukrayinu-u-pislyavoyennomu-vidnovlenni-infrastrukturi>

УДК 336.77:631.1

Yuliia Kornieieva

Doctor of Economics,

Head of the Department of Theory of Economics and Finance,

Academy of Financial Management,

Post-Doctoral Researcher,

Düsseldorf Institute for Competition Economics (DICE),

Heinrich Heine University Düsseldorf

korneevaj@ukr.net

FINANCING OF SOWING CAMPAIGN IN UKRAINE: FOOD SECURITY

Abstract. The current state of financing of sowing campaign in Ukraine is analyzed.

The war against Ukraine directly impacts world agricultural markets as impedes delivery of existing stocks and the upcoming sowing of many types of grains. The eastern regions most affected by hostilities account for 23% of Ukrainian's agricultural production, for example - Kharkiv region (8%), Kherson region (6%), Zaporizhzhia region (7%) [1]. So, disruption to Ukraine's food and agriculture industry definitely would have consequences for hunger and food security across the world. In order to support the sowing campaign, Ukrainian Government has approved a decision to reimburse interest on loans to cover any expenses related to agricultural activities. For those purposes farmers will also be provided with state guarantees for 80% of the amount of loans they have attracted.

As of the end of **March 2022**, the share of loans granted to economic entities related to agriculture, forestry and fisheries in the total amount of credit resources provided to non-financial corporations was at level - 11.6%; the loan portfolio of banks amounted to UAH 86.6 billion. The vast majority of loans were provided in national currency - 71.2% loans (UAH 61,7 billion). It should be noted that during the month the share of loans to agricultural corporations increased by 2.7%, which in monetary terms amounted to over UAH 2.2 billion.

In general, the share of short-term loans with a maturity of up to 1 year which were usually used to finance the needs of the sowing campaign, amounted to 43.9% (UAH 38 billion). In turn, the share of short-term loans among loans granted in the national currency amounted to 41.6% (UAH 26 billion), and among loans granted in foreign currency - 49.5% (UAH 12 billion) [2].